

Màster Universitari en Comunicació Social

PLA DOCENT D'ASSIGNATURA

Títol de l'assignatura: Anàlisi de Contingut i del Discurs Comunicatiu

Codi de l'assignatura: 31750

Trimestre: Segon

Tipus: Obligatòria

Nombre de crèdits: 5 ECTS

Llengua o llengües de la docència:

Dra. Lorena Gómez Puertas, impartirà la docència en castellà

Dr. Oliver Pérez Latorre, impartirà la docència en castellà

Els materials docents i bibliogràfics propis d'un tercer cicle pressuposen un alt nivell de lectura en anglès.

Professors responsables: Lorena Gómez Puertas i Oliver Pérez Latorre

1. Presentació de l'assignatura

Anàlisi de Contingut i del Discurs Comunicatiu és una assignatura del bloc metodològic del màster universitari en Comunicació Social que ofereix a l'estudiant una formació bàsica i multidisciplinària per abordar l'anàlisi de contingut i del discurs de textos mediàtics.

L'assignatura situa l'estudiant davant de les principals metodologies de les ciències socials i humanes aplicades a l'anàlisi de contingut o del discurs, tant tradicionals (anàlisi de contingut, sociosemiòtica, narratologia) com les que constitueixen les tendències contemporànies (*frame analysis*, anàlisi crítica del discurs i anàlisi neoretòrica).

L'estructura del curs respon als objectius següents: en primer lloc, que l'estudiant conegui els fonaments teòrics i conceptuals dels mètodes d'anàlisi explorats i compregui tant la seva utilitat com les seves limitacions. En segon lloc, que l'estudiant aprengui a elaborar un disseny d'investigació basat en un o altre mètode i a analitzar els resultats obtinguts a partir de la seva aplicació. En darrer terme, que l'estudiant pugui avaluar estratègicament els mètodes d'anàlisi

d'acord amb els possibles problemes de recerca en el camp de la comunicació (representació, identitat, cultura, ideologia, poder, política, ètica i persuasió) i sobre diversos objectes d'estudi (en premsa, ràdio, televisió o mitjans digitals interactius).

2. Competències que s'han d'assolir

2.1 Competències Específiques

- Dominar els mètodes i les tècniques d'investigació de les ciències socials i humanes aplicades a objectes nous en el camp de la comunicació, mitjançant la recollida i l'anàlisi sistemàtica de dades.
- Relacionar les elaboracions conceptuals, comprendre els marcs teòrics i els enfocaments que modifiquen el coneixement científic en l'àmbit de la comunicació.
- Operar amb dades d'investigació quantitativa i qualitativa, a través dels instruments d'anàlisi d'aquestes dades, per aplicar-los en el procés de recerca.
- Formular judicis crítics sobre les diverses metodologies i enfocaments de la comunicació a partir dels coneixements adquirits.
- Avaluat amb arguments científics la certesa de les conclusions pròpies i alienes, a través de la participació en discussions i seminaris, presentació de treballs en grup... Emprar, en aquest sentit, criteris de rigor científic i metodològic, des de la correcta elecció i enfocament del tema fins al disseny de la pròpia investigació, passant per l'objecte d'estudi, els objectius, les preguntes de recerca i l'elecció de les tècniques concretes d'investigació en funció dels criteris anteriors.
- Actualitzar-se constantment sobre l'estat de la qüestió dels camps de recerca (coneixement) on els grups del Departament de Comunicació de la UPF investiguen, i en el marc dels quals l'estudiant haurà de desenvolupar la seva pròpia carrera investigadora. Amb aquest objectiu, es proporcionaran als estudiants els mecanismes necessaris per poder dur a terme l'esmentat estat de la qüestió, enfocat cap a la recerca individual de l'estudiant.

2.2 Competències Pròpies

- Analitzar, sintetitzar i valorar textos teòrics i metodològics.
- Definir, comprendre i ser capaç de comparar els mètodes i les tècniques d'anàlisi de contingut i discurs, tradicionals (*content analysis*, anàlisi semiòtica i anàlisi narratològica) i contemporanis (*frame analysis*, anàlisi crítica del discurs i neoretòrica).
- Explicar, comprendre i contrastar els marcs teòrics dels diversos enfocaments en l'anàlisi de contingut i discurs en comunicació.
- Aplicar els coneixements teòrics i metodològics en la planificació estratègica i el desenvolupament de projectes d'anàlisi de contingut/discurs, garantint la màxima qualitat en el seu disseny i execució.
- Aplicar les metodologies d'anàlisi de contingut/discurs a diversos objectes d'estudi en el camp de la comunicació (com ficció o no ficció, mitjans impresos, audiovisuals o digitals), justificant la seva pertinença segons els objectius plantejats.

3. Continguts

Programa

Tema 1 Anàlisi de contingut

Fonaments teòrics i problemes d'investigació prototípics (representació de la realitat, avaluació de la imatge de grups i col·lectius socials, estudis d'audiència i efectes: teoria del cultiu i *agenda-setting*).

Disseny de la investigació. Formulació de la pregunta de recerca o hipòtesis. Elecció del *corpus*. Definició de les unitats d'anàlisi. Definició de les categories i variables analítiques (sistema de quantificació). Codificació i prova pilot. Criteris de fiabilitat. Interpretació i verificació dels resultats.

Content analysis tradicional vs anàlisi de contingut d'orientació qualitativa. Anàlisi etnogràfica de contingut. Combinacions metodològiques estàndard.

Estudis de cas i aplicacions comunes.

Tema 2 Anàlisi semiòtica

Fonaments teòrics i problemes d'investigació prototípics (imatge d'institucions i col·lectius socials, estructures profundes del discurs i persuasió, usos del llenguatge i construcció mediàtica de la realitat social).

Anàlisi estructural del discurs. El concepte de text. Nivell superficial vs nivell profund. *Topic vs comment*. Quadrat semiòtic. Esquemes narratiu i enunciatiu. Marques enunciatives.

Anàlisi de llenguatge i representació. Planificació: descomposició i estratificació. Extracció de significats: denotació vs connotació, "enciclopèdia". Depuració semàntica i modelització. Fonaments semiòtics del llenguatge visual (plàstic, icònic, audiovisual). Fonaments semiòtics del disseny en mitjans digitals interactius.

Estudis de cas i aplicacions comunes.

Tema 3 Anàlisi narratològica

Fonaments teòrics i problemes d'investigació prototípics (dels contes populars al paradigma de coneixement de la investigació social).

Història vs trama. Nivell d'història: morfologia (existents, esdeveniments, transformacions) i sintaxi (funcions proppianes, programes narratius, fases canòniques). Nivell de trama: actors, espais, composició escènica, temporalització, focalització. Esquematzació narrativa. Estructura canònica del guió.

Narratologia i psicologia de l'entreteniment (*narrative engagement*).

Narrativa transmediàtica.

Estudis de cas i aplicacions comunes.

Tema 4. Tendències contemporànies de l'anàlisi del discurs en comunicació

Frame analysis. Fonaments teòrics i problemes d'investigació prototípics. Introducció al concepte de *frame*. Aproximacions qualitatives vs quantitatives i aproximacions inductives vs deductives.

Anàlisi crítica del discurs. Fonaments teòrics i problemes d'investigació prototípics. Premisses i nocions bàsiques. Aproximació a l'ACD: fases analítiques i estratègies discursives recurrents.

Anàlisi neoretòrica. Fonaments teòrics i problemes d'investigació prototípics. Nocions bàsiques. Aproximació a l'anàlisi neoretòrica: mons possibles, procediments argumentatius i llenguatge figurat.

4. Avaluació

Sistemes d'avaluació	Ponderació %
Treball individual	90%
Participació en discussions i seminaris	10%

TOTAL

100%

Treball final. Ponderació: 90%

L'estudiant portarà a terme un treball d'investigació (disseny i aplicació) en què s'utilitzi un o més dels mètodes d'anàlisi de contingut/discurs treballats.

Participació en discussions i seminaris. Assistència obligatòria. 10%

L'estudiant haurà de participar en les discussions i els seminaris dedicats a cada mètode, prèvia lectura de referències bibliogràfiques.

5. Bibliografia i recursos didàctics

5.1. Bibliografia bàsica

BERGER, A. A. *Media Analysis Techniques*. 4a. ed. Londres: Thousand Oaks, Nova Delhi: SAGE Publications Ltd., 2012.

CASSETTI, F., I DI CHIO, F. *Analisi della televisione. Strumenti, metodi e pratiche di ricerca*. 4a ed. Milà: Bompiani, 2000.

CHATMAN, S. *Story and Discourse: Narrative Structure in Fiction and Film*. 2a. ed. Nova York: Cornell University Press, 1989.

COURTÉS, J. *Analyse sémiotique du discours, de l'énoncé à l'énonciation*. 2a. ed. París: Hachette, 1991.

KRIPPENDORF, K. *Content Analysis. An introduction to its methodology*. 4a. ed. Londres: Thousand Oaks, Nova Delhi: SAGE Publications Ltd., 2013.

SORIANO, J. *L'ofici de comunicòleg*. 1a. ed. Vic: Eumo, 2007.

McKEE, A. *Textual Analysis. A Beginner's Guide*. 1a. ed. Londres: Thousand Oaks, Nova Delhi: SAGE Publications Ltd., 2003.

TITSCHER, S.; MEYER, M.; WODAK, R.; VETTER, E. *Methods of Text and Discourse Analysis. In Search of Meaning*. 1a. ed. Londres: Thousand Oaks, Nova Delhi: SAGE Publications Ltd., 2000.

5.2. Bibliografia complementària

ALTHEIDE, D. L.; SCHNEIDER, C. J. *Qualitative Media Analysis*. 2 ed. Londres: Thousand Oaks, Nova Delhi: SAGE Publications Ltd., 2013.

CAPDEVILA, A. *El discurso persuasivo: la estructura retórica de los spots electorales en televisión*. 1a. ed. Barcelona: Aldea Global, 2004.

CASSETTI, F., DI CHIO, F. *Analisi del film*. 1a. ed. Milà: Bompiani, 1990.

FAIRCLOUGH, N. *Analysing Discourse. Textual Analysis for Social Research*. 1a. ed. Nova York, Londres: Routledge Taylor & Francis, 2003.

GARCÍA-JIMÉNEZ, J. *Narrativa audiovisual*. 1a. ed. Madrid: Cátedra, 1993.

GROUPE MU. *Traité du signe visuel*. París: Seuil, 1992.

JOST, F.; GAUDREAU, A. *Le récit cinématographique*. París: Éditions Nathan.

LAKOFF, G. (2004). *Don't Think of an Elephant. Know Your Values, Frame the Debate*. 1a. ed. White River: Chelsea Green, 1995.

LAKOFF, G.; JOHNSON, M. *Metaphors We Live By*. 1a. ed.). Chicago: Chicago University Press, 1980.

PERICOT, J. *Mostrar para decir. La imagen en contexto*. 1a. ed. Barcelona: Aldea Global, 2002.

REESE, S. D.; GANDY, O. H. JR.; GRANT, A. E. (eds.). *Framing public life: perspectives on media and our understanding of the social world*. 1a. ed. Mahwah: Lawrence Erlbaum, 2001.

RIFFE, D.; LACY, S.; FICO, F. G. *Analyzing Media Messages. Using Quantitative Content Analysis in Research*. 2a. ed. Nova York, Londres: Routledge Taylor & Francis, 2005.

RUIZ-COLLANTES, X. *Retórica creativa*. 1a. ed. Barcelona: Aldea Global, 2000.

SCOLARI, C. A. *Hacer clic: hacia una sociosemiótica de las interacciones digitales*. 1a. ed. Barcelona: Gedisa, 2004.

VAN DIJK, T. A. *Discourse Studies. A Multidisciplinary Introduction*. 2a. ed. Londres: Thousand Oaks, Nova Delhi: SAGE Publications Ltd., 2011.

6. Metodologia

D'acord amb els objectius d'aprenentatge –conèixer, comprendre, aplicar i avaluar metodologies d'anàlisi de contingut i del discurs en comunicació–, el curs s'organitzarà a partir de:

Activitats presencials:

- Sessions de classe expositives basades en l'explicació del professor.
- Seminaris de discussió sobre lectures prèviament assignades.
- Presentació i discussió a classe d'avenços en els treballs de recerca individuals.
- Tutories presencials, eventualment complementades amb suport telemàtic com correu electrònic i recursos de la intranet de la UPF.

Activitats no presencials

- Pràctiques orientades a l'aprofundiment per part de l'estudiant sobre els conceptes explicats a les classes i seminaris, mitjançant la seva aplicació a dades reals.
- Realització de treballs individuals.

7. Programació d'activitats

SETMANA 1	
<i>Activitats a l'aula</i>	<i>Activitats fora de l'aula</i>
Introducció general. Unitat 1. Anàlisi de contingut.	Lectura de referències bibliogràfiques i/o exercicis d'aplicació de la teoria.
SETMANA 2	
<i>Activitats a l'aula</i>	<i>Activitats fora de l'aula</i>
Unitat 1. Anàlisi de contingut (comentari de lectures / exercicis).	
SETMANA 3	
<i>Activitats a l'aula</i>	<i>Activitats fora de l'aula</i>
Unitat 2. Anàlisi semiòtica.	Lectura de referències bibliogràfiques i/o exercicis d'aplicació de la teoria.
SETMANA 4	
<i>Activitats a l'aula</i>	<i>Activitats fora de l'aula</i>
Unitat 2. Anàlisi semiòtica (comentari de lectures / exercicis).	
SETMANA 5	
<i>Activitats a l'aula</i>	<i>Activitats fora de l'aula</i>
Unitat 3. Anàlisi narratològica.	Lectura de referències bibliogràfiques i/o exercicis d'aplicació de la teoria.
SETMANA 6	

<i>Activitats a l'aula</i>	<i>Activitats fora de l'aula</i>
Unitat 3. Anàlisi narratològica (comentari de lectures / exercicis).	Assignació de treball de recerca.
SETMANA 7	
<i>Activitats a l'aula</i>	<i>Activitats fora de l'aula</i>
Unitat 4. Tendències contemporànies d'anàlisi del discurs.	Lectura de referències bibliogràfiques i/o exercicis d'aplicació de la teoria.
SETMANA 8	
<i>Activitats a l'aula</i>	<i>Activitats fora de l'aula</i>
Unitat 4. Tendències contemporànies d'anàlisi del discurs (comentari de lectures / exercicis).	Disseny del projecte de recerca.
SETMANA 9	
<i>Activitats a l'aula</i>	<i>Activitats fora de l'aula</i>
Seminari: Exposició de propostes de treball de recerca dels estudiants. Discussió.	Revisió del disseny del projecte (segons els aspectes tractats al seminari).
SETMANA 10	
<i>Activitats a l'aula</i>	<i>Activitats fora de l'aula</i>
Seminari: Discussió i tutories de seguiment del treball de recerca dels estudiants. Conclusions.	Realització del treball de recerca (per continuar les properes setmanes). Tutories en línia.